

26.3.2018

Rahoitusmarkkinaosasto

Lausuntoyhteenveto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**1 Yleistä**

Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosastolla on laadittu virkatyönä luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (lainsäädäntöhanke VM003:00/2018). Esitysluonnos lähetettiin lausunnoille 19.1.2018 lausuntopyynnössä tarkemmin yksilöidyille vastaanottajille. Lausuntoaika asiassa päättyi 2.3.2018.

Lausuntokierroksen aikana Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n alaisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän, jäljempänä *FATF*, Suomen maa-arvio oli edennyt ja arviointiin osallistuvien viranomaisten oli mahdollista yksilöidä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sääntelystä sellaisia säännöksiä, jotka eivät teknisesti täysin vastaa *FATF*:n suosituksia. Esitykseen on lisätty lausuntokierroksen jälkeeseen muutosehdotuksia sen varmistamiseksi, että Suomen lainsäädäntö vastaisi paremmin *FATF*:n suosituksia. Muutosten johdosta lausunnonantajille varattiin mahdollisuus lausua tehdyistä muutoksista uudella lausuntokierroksella. Lausuntokierros päättyi 23.3.2018.

Valtiovarainministeriö pyysi yhteensä 24 viranomaiselta ja yhteisöltä lausuntoa esitysluonnoksesta. Lausuntopyyntöön vastasi yhteensä 17 viranomaista tai yhteisöä. Lausunnon antoivat seuraavat tahot:

sisäministeriö/poliisiosasto
sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen Pankki
Rahoitusvakausvirasto (**RVV**)
Poliisihallitus
Etelä-Suomen aluehallintovirasto (**ESAVI**)
Finanssivalvonta (**FIVA**)
Finanssiala ry (**FA**)
Suomen Asianajajaliitto
Nordea
OP Ryhmä
Keskusrikospoliisi (**KRP**)
Suomen Asiakastieto Oy (**Asiakastieto**)
Verohallinto (**VH**)
Elinkeinoelämän keskusliitto EK (**EK**)
Suomen Yrittäjät
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK

Lausunnonantajista sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Pankki, Verohallinto ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ilmoittivat, ettei heillä ole luonnoksesta lausuttavaa.

2 Yleistä

Sisäministeriö on osallistunut muutosten valmisteluun ja pitää niitä tarpeellisina. Sisäministeriö kiinnittää huomiota esityksen 5. lakiehdotuksen osalta siihen, että rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 3 §:n muutokset perustuvat rikosasioihin sovellettavan EU:n tietosuojadirektiivin täytäntöönpanoon. Tältä osin on syytä huomata, että oikeusministeriössä valmisteilla olevaa hallituksen esitystä, jolla on tarkoitus ehdottaa uutta lakia henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä, ei ole vielä annettu eduskunnalle. Koska sen käsittelyaikataulu on epävarma ja lausuntopyyynnön kohteena olevan 4. lakiehdotuksen muutokset ovat sisäministeriön näkemyksen mukaan kiireellisiä, sisäministeriö ehdottaa 5. lakiehdotuksesta tässä vaiheessa poistettavaksi 3 §:n muutokset. Sen sijaan sisäministeriö esittää niiden sisällyttämistä EU:n viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä valmisteltavaan hallituksen esitykseen.

EK yhtyy asiassa FA:n lausuntoon katsoen, että esitystä tulisi vielä eräiltä osin jatkovalmistella ylimääräisen hallinnollisen taakan aiheutumisen välttämiseksi. Sellaisenaan esitys todennäköisesti aiheuttaisi ilmoitusvelvollisille pankeille ja näiden asiakkaille sellaista hallinnollista raskautta, joka ei olisi välttämätöntä kansainvälinen velvoittava sääntely huomioiden. Haitalliset vaikutukset kohdistuisivat näin ollen elinkeinoelämään yleisesti, ei vain finanssisektoriin.

RVV joutuu asiakkaan tuntemisen osalta luottamaan luottolaitoksen tekemään tunnistamiseen ja siksi RVV pitää kannatettavana ehdotusta, jolla parannetaan luottolaitosten mahdollisuutta toimia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi.

Poliisihallitus pitää erinomaisena, että annettavassa hallituksen esityksessä tullaan huomioimaan FATF:n suositukset sen varmistamiseksi, että Suomen lainsäädäntö vastaisi teknisesti paremmin edellä mainittuja kansainvälisiä velvoitteita.

Nordea pitää ehdotusta joiltain osin aiempaa tilaa selventävänä ja kannattaa erityisesti sitä, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä annetun lain mukaisia velvoitteita tarkastellaan Euroopan yleisen tietosuoja-asetuksen valossa. Ehdotusta tulisi kuitenkin edelleen joiltain osin selkiyttää, ja samalla tulisi arvioida myös joidenkin ehdotuksen ulkopuolelle jätettyjen pykälien osalta vastaavatko ne tietosuoja-asetuksen vaatimuksia mahdollisten ristiriitaisuuksien poistamiseksi. Erityisesti luotto- ja rahoituslaitosten mahdollisuutta hyödyntää asiakasta koskevaa kielteistä uutisointia ja rekisteröidä tietoja tulee edelleen täsmentää.

Nordea toteaa, että oikeusturvaongelman ja maksuliikenteen aiheuttomien keskeytysten varmistamiseksi lakia muutettaessa tulisi jo nyt selventää sitä, että normaalisti ilmoitusvelvollinen voi jatkaa liiketoimia asiakkaan kanssa sen jälkeen, kun ilmoitus poliisille on tehty. Rahanpesun selvittelykeskuksella on mahdollisuus antaa ilmoitusvelvolliselle määräys liiketoimen keskeyttämisestä enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos se ilmoituksen saatuaan pitää tätä aiheellisena, taikka edellytysten täytyessä käyttää muita pakkokeinoja, esimerkiksi takavarikkoa. Tulevien lainmuutoksien yhteydessä on välttämätöntä laajemminkin arvioida lainsäädännön kokonaisuutta maksuliikenteen toiminnan ja ilmoitusvelvollisten sekä niiden työntekijöiden oikeusturvan kannalta.

OP Ryhmä toteaa, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva lakiluonnos sisältää useita tarpeellisia täsmennyksiä ja ottaa hyvin huomioon FATF:n suositukset. 3 luvun 3 §:n 1 momentti antaa oikeutuksen asiakkaan tuntemista ja liiketoimia koskevien tietojen käsittelyyn ja 4 § mahdollistaa myös ns. "adverse median" käytön, joka on tärkeä työkalu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. He kannattavat myös 3 luvun 1 §:ään tehtyä lisäystä, jonka mukaan on mahdollista keskeyttää asiakkaan tuntemista koskevat toimet, jos ne vaarantaisivat epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemistä.

3 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

3.1 Yleiset säännökset

Rahanpesulain 1 luvun 5 ja 7 §:ssä säädetään tilanteista, joissa oikeushenkilön hallitusta, toimitusjohtajaa tai vastaavassa asemassa olevaa henkilöä on pidettävä tosiasiallisena edunsaajana. Käytännössä säännös on osoittautunut vaikeatulkintaiseksi, minkä vuoksi tilannetta tulisi **FA:n** mukaan selkiyttää esimerkiksi niin, että yhdistyksen, säätiön, asunto-osakeyhtiön, keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön tai muun oikeushenkilön tosiasiallisena edunsaajana voitaisiin pitää hallituksen sijaan sen puheenjohtajaa.

3.2 Asiakkaan tunteminen

3 luvun 1 §

KRP toteaa lainkohdan muotoilun olevan hyvä 3 luvun 1 §:ssä, jossa on säädetty muun muassa "*Ilmoitusvelvollisen on myös arvioitava, onko sen tarpeellista tehdä tapauksesta epäilyttävää liiketoimea koskeva ilmoitus*". KRP esittää, että yllä mainittu seikka sisällytetään myös lain 4 luvun 1 §:ään.

ESAVI pyytää arvioimaan, sopisivatko rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momenttiin esitetyt lisäykset paremmin rahanpesulain 4 luvun säännösten yhteyteen. ESAVI katsoo, että tulisi vielä varmistaa, tuleeko FATF suosituksen 15 velvoitteet täytettyä 1 §:n 2 momenttiin esitetyllä muutoksella.

Ilmoituksen tekemisen vaarantumista todennäköisempi seuraus siitä, että asiakas saattaisi saada vihjeen epäilyistä olisi **Nordean** mukaan se, että asiakas keskeyttäisi liiketoimen ja toteuttaisi sen virallisen maksujärjestelmän ulkopuolella, tai että asiakas muulla tavalla peittelisi toimintaansa niin, että liiketoimen selvittäminen ja varojen jäljittäminen vaikeutuisi myöhempää poliisitutkimusta vaikeuttavalla tavalla. Tätä kohtaa tulisi selvittää niin, että säännöksestä ilmenee paremmin, mitä tällä tarkoitetaan. Nordea ymmärtää salassapitovelvollisuuden ja niin sanotun Tipping off -kiellon tärkeyden, mutta suhtautuu varauksella sellaisten ehdottomien velvollisuuksien asettamiseen ilmoitusvelvollisille, joiden noudattaminen perustuu sen arvioimiseen, mikä käsitys asiakkaalle mahdollisesti syntyy tilanteesta. Ilmoitusvelvollisille asetettavia velvollisuuksia tulisi sen mukaan aina arvioida kohtuullisuusnäkökulmasta sekä suhteessa niihin seuraamuksiin, joita voi aiheutua velvollisuuksien laiminlyönnistä ilmoitusvelvollisille. Nordea ehdottaa, että säännös muotoiltaisiin uudelleen niin, että ilmoitusvelvollisella on oikeus keskeyttää asiakkaan tuntemista koskevat toimet, jos tietojen kerääminen saattaisi antaa asiakkaalle vihjeen ilmoitusvelvollisen epäilyistä. **FA** kiinnittää huomiota Nordean tavoin perusteluiden ja pykälän väliseen ristiriitaan.

3 luvun 3 §

ESAVI ehdottaa, että 3 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohtaan lisätty velvollisuus yhtiöjärjestyksen säilyttämiseen säädettäisiin 6 kohdan yhteydessä niin, että ilmoitusvelvollisen tulisi säilyttää tosiasiallisten edunsaajien nimi, syntymäaika ja henkilötunnus sekä tarvittaessa yhtiöjärjestys tai muu tarkempi kuvaus omistus- ja määräysvaltarakenteesta.

Ehdotettu lisäys näyttäisi **Nordean** mukaan tarkoittavan sitä, että ilmoitusvelvollisen olisi pidettävä myös henkilöllisyystodistuksen tiedot ajantasaisina, mikä voidaan ymmärtää niin, että asiakkaalta pitäisi edellyttää uuden henkilöllisyystodistuksen esittämistä, jos aiempi asiakirja, jonka tiedot on tallennettu, on vanhentunut eikä asiakirjaa voida enää pitää ajantasaisena. Tätä ei voitane pitää tarkoituksen eikä lain tavoitteen mukaisena, joten ehdotusta on syytä tarkentaa tältä osin. Mikäli tietojen olennaisuus vaatimuksen katsotaan sisältävän rajauksen ajantasaisina pitämistä koskevaan vaatimukseen tältä osin, se on syytä tuoda selkeästi esiin.

Nordea ehdottaa, että yhtiöjärjestyksen säilyttämistä koskeva vaatimus tulisi joko poistaa kokonaan tai sitä tulisi täsmentää niin, että yhtiöjärjestyksen säilyttäminen jätetään ilmoitusvelvollisten riskiperusteiseen harkintaan tarvittaessa säilytettäväksi asiakirjaksi silloin, kun sen sisällöllä on merkitystä asiakkaan tuntemiseen ja sitä voidaan pitää olennaisena tietona. Nordea katsoo, että osoitteen osalta tulisi perusteluissa korostaa sitä, että ilmoitusvelvollinen saa luottaa sen osalta virallisista tietojärjestelmistä saatuihin tietoihin, tai mikäli osoitetta ei ole sieltä saatavissa, asiakkaalta saatuihin tietoihin.

Nordea ehdottaa lisäksi tosiasiallisen edunsaajan tietojen säilyttämistä koskevan 3 luvun 3 §:n 6 kohdan täsmentämistä siten, että pelkkä syntymäaika olisi riittävä silloin, kun henkilötunnus ei ilmene saatavilla olevista asiakirjoista tai rekisteritiedoista, ja kun tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyydestä ei ole epäselvyyttä. Tämä vastaisi myös EU:n yleistä tietosuojasetusta, jonka mukaan kerättävien ja säilytettävien henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoitukseen, joita varten niitä käsitellään (tietojen minimointi).

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain mukaan asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita on noudatettava riskiperusteisesti, mikä tarkoittaa sitä, että tietojen ja asiakirjojen olennaisuus sekä hankittavien tietojen laajuus voivat vaihdella asiakkuuden keston aikana, jos asiakkuuteen sisältyvä riski muuttuu. Näin ollen niitä asiakkuutta perustettaessa kerättyjä tietoja ei tulisi olla tarpeen ylläpitää ajantasaisina, joita ei voida enää pitää olennaisina. Velvollisuus ylläpitää tietoja ajantasaisina tulisi **Nordean** näkemyksen mukaan rajata niihin tietoihin, jotka ovat asiakkaan tuntemiseksi kulloinkin tarpeen ottaen huomioon asiakkuuteen sisältyvä riski. Mikäli ehdotettu vaatimus ylläpitää tiedot ja asiakirjat olennaisina sisältää jo tämän ajatuksen, on riittävää, että tätä täsmennetään ehdotuksessa. **Nordean** näkemyksen mukaan tarpeettomien tietojen päivittäminen ei olisi myöskään EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaista.

Asiakkaan tuntemistietoja ja niiden säilyttämistä koskevaan 3 luvun 3 §:ään ehdotetut muutokset ovat **FA:n** mukaan pitkälle meneviä ja tarpeettomia. FA kiinnittää huomiota siihen, että muutokset perustuisivat vain FATF:n suosituksiin, joten niiden yhteensopivuutta esimerkiksi eurooppalaisen henkilötieto- tai tietosuojasääntelyn kanssa ei missään vaiheessa ole arvioitu.

Nykyiseen 3 §:ään ei sisälly erillistä velvoitetta tietojen ylläpidosta. Jos sellainen on tarkoitus asettaa, FA katsoo, että velvoite pitää selkeästi rajata jatkumaan vain asiakassuhteen ajan. Ehdotetussa muodossaan säännös ei määrittele ylläpitovelvoitteen ajallista kestoa täsmällisesti.

FA:n mukaan ehdotettu velvoite ylläpitää kaikki asiakkaan liiketoimia koskevat asiakirjat on kategorinen ja irrottaa velvoitteen täydellisesti alkuperäisestä tarkoituksestaan. Myös ehdotettu kategorinen velvollisuus hankkia ja arkistoida oikeushenkilön yhtiöjärjestys olisi turha. Ulkomaistenkin asiakkaiden osalta kuvattu velvollisuus olisi useimmissa tapauksissa tarpeeton, mutta aiheuttaisi asiakkaalle huomattavia käännös-, notarisointi- ja muita kustannuksia. Jos velvoite nähdään ulkomaisten oikeushenkilöiden kannalta tarpeelliseksi, se tulisi rajata tehostetun tuntemismenettelyn soveltamisen tilanteisiin. FA katsoo, että toteutuessaan edellä mainitut ehdotukset aiheuttaisivat merkittävää manuaalista lisätyötä ja kustannuksia sekä asiakkaille että ilmoitusvelvolliselle, eivätkä ne olisi missään järkevässä suhteessa saataviin hyötyihin, eikä niitä myöskään voida pitää Sipilän hallituksen ohjelmaan sisältyvien digitalisaatiotavoitteiden mukaisina.

Kotimaisten asiakkaiden osoitetiedot on mahdollista saada ja tarkistaa suoraan Väestörekisterikeskuksen ja Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämistä tietojärjestelmistä. Tilanteissa, joissa asiakkaan tietoja ei kyseisistä rekistereistä löydy, ilmoitusvelvollisen tulee voida luottaa asiakkaalta saatuihin tietoihin ja FA pitää tärkeänä, että tämä tulkinta kirjattaisiin lakiehdotukseen tai sen perusteluihin.

Voimassa olevan lain 3 luvun 3 §:ää esitetään muutettavaksi kuulumaan siten, että ilmoitusvelvollisen on ylläpidettävä kaikki asiakkaan tuntemista ja liiketoimia koskevat asiakirjat ja tiedot ajantasaisina ja olennaisina. **OP Ryhmä** katsoo, että säännös vaikuttaa käytännön elämän näkökulmasta arvioituna vieraalta. Velvoitteen sisältöä tulisi konkretisoida ja selvittää perusteluissa esimerkein.

Asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista tulisi 3 luvun 3 §:n mukaan vastedes säilyttää myös osoite. Lain perusteluissa olisi **OP Ryhmän** mukaan hyvä vielä täsmentää, mitä osoitetta tässä tarkoitetaan. Yritysassiakkaan osalta tämä voisi olla rekisteröity osoite eikä esimerkiksi yritysasiakkaan käyntiosoite ja henkilöasiakkaan osalta kotiosoite, jos se ei ole sama kuin hänen virallinen osoitteensa. Lisäksi kaikkien tuntemista koskevien tietojen osalta tulisi selvittää, mikä vaikutus on sillä, jos yksittäistä tietoa ei saada. Vähintäänkin hallituksen esityksen perusteluissa tulisi todeta, onko kyseessä oleva säännös tarkoitettu tyhjentäväksi luetteloksi niistä tiedoista, joita ilmoitusvelvollisen on hankittava vai onko ilmoitusvelvollinen oikeutettu käyttämään riskiperusteista arviointia tietojen hankinnassa. Edelleen perusteluissa tulisi todeta, mikä merkitys ilmoitusvelvollisen tulisi antaa yksittäisen tiedon puuttumiselle verrattuna 3 luvun 1 §:n 1 momenttiin. He katsovat, että yhtiöjärjestyksen lisääminen vaadittavien tuntemistietojen listalle on tarpeetonta, sillä se lisää hallinnollista taakkaa ilman, että sen hyötyä rahanpesuriskien hallinnan kannalta on perusteltu. He esittävät kyseisen kohdan poistamista.

3 luvun 4 §

Suomen Yrittäjät suhtautuu varauksellisesti lausuntokierroksen perusteella tehtyyn lisäykseen siitä, että luotto- ja rahoituslaitokset voivat asiakasta koskevien tietojen hankkimisessa eri tietolähteistä nojautua asiakasta koskevaan kielteiseen uutisointiin ja rekisteröidä näitä tietoja. Suomen Yrittäjien näkemyk-

sen mukaan merkintä väärinkäytösrekisteriin ei saa koskaan perustua yksinomaan median tietoihin. Tältä osin luonnosta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi annetun lain 4 § muuttamisesta tulisi tarkentaa.

Lakiehdotuksen yksityiskohdista **Asiakastieto** toteaa lain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luvun 4 §:stä, että se katsoo olevansa pykälässä tarkoitettu luotettava ja uskottava tietolähde, jonka toimittamia tietoa ilmoitusvelvolliset voivat käyttää vaadittujen velvollisuuksien täyttämässä.

ESAVI pyytää arvioimaan, tulisiko ehdotetun 3 luvun 4 §:n muutoksen koskea myös rahoituspalveluja tarjoavia yrityksiä, jotka sisältyvät rahanpesudirektiivin mukaiseen finanssilaitoksen määritelmään. Toisaalta esityksen yhteydessä olisi hyvä arvioida, olisiko muutos syytä ulottaa koskemaan kaikkia ilmoitusvelvollisia tai rajoittaako jokin säännös muiden ilmoitusvelvollisten mahdollisuuksia hyödyntää eri tietolähteitä asiakkaan tuntemisessa.

Nordea esittää ehdotetun säännöksen täsmentämistä siten, että sen nojalla luotto- ja rahoituslaitokset voisivat käsitellä rikoksiin liittyviä henkilötietoja rahanpesun estämisestä annetun lain tarkoittamassa laajuudessa täyttäen yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan vaatimukset, kun kyse on asiakkaan toiminnan ja maksujen seurannasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen havaitsemiseksi ja laissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi tai henkilötietoja käytetään riskitekijänä asiakkuuteen sisältyvän riskin arvioinnissa. Tämä edellyttäisi sitä, että säännöksessä viitataan nimenomaisesti tietosuoja-asetuksen 10 artiklan tarkoittamiin rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyyn.

Asiakasta koskevien tietojen hankkimista, jatkuvaa seurantaa ja selonottovelvollisuutta koskevan 3 luvun 4 §:ään ehdotetut muutokset ovat ilmoitusvelvollisten kannalta oikeansuuntaisia, mutta **FA:n** tulkinnan mukaan riittämättömiä. Jotta säännös mahdollistaisi rikostuomioihin ynnä muihin liittyvien henkilötietojen käsittelyyn, säännöksessä tulisi nimenomaisesti viitata yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan tarkoittamiin rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyyn. FA pitää välttämättömänä, että säännöksen soveltamisalaa laajennetaan niin, että kaikki vakuutuslaitokset (muun muassa myös työeläke- ja vahinkovakuutusyritykset) tulevat sen piiriin.

Esityksessä todetaan, että ”finanssilaitosten on kaikin tavoin pyrittävä noudattamaan” näitä ohjeita. **OP Ryhmä** katsoo, että on suotavaa, että lainsäätäjä tai valvova viranomainen toteavat yksiselitteisesti, tuleeko ohjeistusta noudattaa.

Eri tietolähteistä saatavien tietojen käyttötarkoitus on nyt todettu 3 luvun 4 §:ssä seuraavasti: ”[--] asiakasta koskevan riskiarvion laatimiseksi ja ylläpitämiseksi, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja tässä laissa tarkoitettun ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi”. OP Ryhmän mukaan epäselväksi jää, onko muotoilun avulla ollut tarkoitus rajata tällaisten tietojen käytön piiriä mainitsemalla erikseen riskiarvion laatimisen ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämisen, mutta ei esimerkiksi selonottovelvollisuutta. Käsityksemme mukaan nämä kaikki edellä mainitut käyttötapaukset sisältyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, minkä vuoksi ehdotamme seuraavaa korvaavaa muotoilua:

”Luotto- ja rahoituslaitos voivat hyödyntää asiakkaasta tai tämän tosiasiallisesta edunsaajasta eri tietolähteistä saatavilla olevia tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi”.

FIVA pyytää selventämään, onko tarkoituksena rajoittaa tietojen käyttöoikeus vain luotto- ja rahoituslaitoksille siten, että muut ilmoitusvelvolliset eivät voisi

hyödyntää näitä tietoja asiakasta koskevan riskiarvion laatimiseksi. FIVA ehdottaa perusteluja täsmennettävän Euroopan valvontaviranomaisten ohjeistusta vastaavalla tavalla.

3 luvun 5 §

Vakuutuslaitoksiin liittyvää erityistä tunnistamisvelvollisuutta koskevan 3 luvun 5 §:n osalta **FA** haluaa kiinnittää huomiota rahoituslaitoksen määritelmään. Säännöksen mukaan luotto- ja rahoituslaitoksen on selvitettävä, onko henkilö tai muun sijoitusvakuutuksen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö (jäljempänä *PEP*) viimeistään silloin, kun maksu suoritetaan tai silloin, kun vakuutus siirretään kokonaan tai osittain. **FA** pitää tarkoituksenmukaisena, että sama mahdollisuus laajennettaisiin koskemaan myös vahinkovakuutusta, työeläkevakuutusta, lakisääteistä tapaturmavakuutusta sekä muita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen näkökulmasta selvästi sijoitusvakuutuksia vähärisempiä vakuutuslajeja. Tällöin niissä tilanteissa, joissa se ylipäätään on tarpeen, asiakkaan mahdollinen *PEP*-asema voitaisiin selvittää korvauksen maksamisen yhteydessä.

3 luvun 7, 12 ja 13 §

Asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttämistä ilmoitusvelvollisen puolesta koskevan 3 luvun 7 §:n osalta **FA** korostaa, ettei ilmoitusvelvolliselta voida edellyttää, että se omin toimin kykenisi tunnistamaan korkeariskiset valtiot, vaan näiden tietojen täytyy tulla viranomaisten puolelta.

Kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyvää tehostettua tuntemisvelvollisuutta koskevassa 3 luvun 12 §:ssä läpikulkutilien osalta **FA**:n näkemys on, että voimassa olevat säädökset tulkintakäytäntöineen vastaavat **FATF**:n suosituksia, eivätkä he pidä lisäsääntelyä tältäkin osin tarpeellisena.

OP Ryhmä pyytää tarkistamaan, onko 3 luvun 12 §:ssä tarkoitettu ”ylempää johtoa” eikä ”ylintä johtoa”.

OP Ryhmä kiinnittää huomiota voimassa olevan lain 3 luvun 13 §:ään, jossa ei ole nykyisellään mainintaa tosiasiallisesta edunsaajasta poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä. Tosiasiallisten edunsaajien *PEP*-statuksen selvittämistä edellytetään **FATF**:n suosituksessa 12 samoin kuin neljännen rahanpesudirektiivin 20 artiklassa. Jos yritysten poliittisesti vaikutusvaltaisia tosiasiallisia edunsaajia ei ole tarkoituksella jätetty pois poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvän tehostetun tuntemisvelvollisuuden piiristä, he ehdottavat tässä yhteydessä korjaamaan myös tämän lainkohdan. Ilman nimenomaista säännöstä tai mainintaa hallituksen esityksen perusteluissa jää epäselväksi, mikä on edellä mainitun tiedon selvittämisen peruste erityisesti tietosuoja sääntelyn näkökulmasta.

3.3 Hallinnolliset seuraamukset

OP Ryhmä katsoo, että 8 luvun 1 §:n 2 momentin muutos rikemaksun määräämisen perusteista jää myös hieman epäselväksi. Onko muutoksella tarkoitus ankaroida henkilöön kohdistuvaa vastuuta, kun 2 kohdan ”laiminlyö toistuvasti, järjestelmällisesti tai vakavasti” ja 4 kohdan ”laiminlyö vakavasti” on korvattu momentin alkuun tehdyllä ”tahallaan tai huolimattomuudesta” -lisäyksellä. Huolimattomuuden astetta tulisi hallituksen esityksen perusteluissa avata tarkemmin. Jos muutoksella ei ole kuitenkaan ollut tarkoitus laajentaa laiminlyönnin piiriä kyseistenkohtien osalta, niin esitämme korvaavaksi sanamuodoksi ”tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta”.

3.4 Erinäiset säännökset

ESAVI toivoo, että sekä 9 luvun 1 §:n 1 momentin tekstiä että perusteluja tarkistettaisiin ja selkeytettäisiin, jotta ilmoitusvelvollisille asetetut velvoitteet olisivat selkeästi muotoiltu.

Vastuuhenkilöiden nimeämistä kokeva 9 luvun 1 §:n mukainen kohta kaipaa **OP Ryhmän** mukaan vielä tarkentamista. Nykyinen muotoilu jättää epäselväksi sen, tarkoittaako lainsäätäjä, että isommassa ilmoitusvelvollisessa tulisi olla kaksi henkilöä, joilla on lähes identtinen toimenkuva: yksi, joka vastaa lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta ja toinen, joka vastaa lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen sisäisestä valvonnasta. Laissa tulisi kuvata näiden henkilöiden tehtävät täsmällisemmin. Myös lausetta ”jos se on perusteltua ilmoitusvelvollisen koko ja luonne huomioon ottaen” olisi syytä avata ainakin hallituksen esityksen perusteluissa. Epäselvyyttä aiheuttaa myös lause: ”Ilmoitusvelvollisen on nimettävä sen johdosta henkilö...” Tämä voi tarkoittaa, että ilmoitusvelvollisen on nimettävä johdostaan/johtoryhmästään henkilö, tai että ilmoitusvelvollisen on nimettävä sen vuoksi (sen johdosta) henkilö, joka vastaa valvonnasta.

Määräyksenantovaltuutta koskevan 9 luvun 6 §:n nojalla Finanssivalvonta ja aluehallintovirasto voisivat antaa määräyksiä valvomansa ilmoitusvelvollisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamisesta Finanssivalvonnalle ja aluehallintovirastolle. **FA:n** mukaan olisi riittävää, että tiedot riskiarviointien tapaan olisivat Finanssivalvonnan ja aluehallintoviraston saatavilla pyydettyä. Säännöllisten raportointivelvoitteiden asettaminen lisää turhaa byrokratiaa ja kustannuksia ilmoitusvelvollisille sekä kuormittaa myös viranomaisia.

Finanssivalvonta ja aluehallintovirasto voivat ehdotetun määräyksenantovelvollisuutensa nojalla määrätä, että niiden valvonnan piiriin kuuluvien ilmoitusvelvollisten tulee säännöllisesti toimittaa valvojalleen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat tiedot. Näin ollen Finanssivalvonnalla ja aluehallintovirastolla on **Asianajajaliiton** mukaan paremmat mahdollisuudet muun muassa päivittää rahanpesulain 2 luvun 2 §:ssä tarkoitettua valvojakohtaista riskiarviotaan valvomiensa ilmoitusvelvollisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä. Asianajajaliiton tulisi sen sijaan pyytää jokaiselta valvottavaltaan erikseen ehdotetussa 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietoa, mikä ei ole Asianajajaliiton käsityksen mukaan tarkoituksenmukaista.

Asianajajaliitto ei voimassa olevan rahanpesulain mukaan voi antaa valvomilleen asianajajille ja näiden apulaisille tarkempia määräyksiä rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista riskitekijöistä, jotka asianajajan tai tämän apulaisen olisi otettava huomioon asiakassuhteeseen liittyvien riskien arvioinnissa. Myös tältä osin Asianajajaliitolle tulee sen mukaan antaa määräyksenantovaltuus valvottavilleen.

FIVA kiinnittää huomiota siihen, että säännöksen perustelut tulisi muokata vastaamaan pykälää. Lisäksi FIVA esittää, että FATF:n suosituksen täyttämiseksi laissa tulisi säätää lisäksi siitä, että konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän (ryhmän) on laadittava 1 momentin lopussa ehdotetut 1–3 kohdan mukaiset sisäiset menettelytavat.

4 Muut lait

RVV ehdottaa, että Finanssivalvonnasta annettuun lakiin lisättäisiin, vastaavasti kuin Verohallinnon osalta ehdotetaan, Finanssivalvonnalle oikeus luovut-

taa oma-aloitteisesti myös RVV:lle rahanpesulain valvonnan yhteydessä havaittuja tietoja, joilla voi olla merkitystä RVV:n täyttäessä rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain 5 luvussa säädettyjä, talletussuojakorvausten maksamiseen liittyviä veloitteitaan. Jos Finanssivalvonnalla on hallussaan tietoa siitä, että luottolaitoksessa on talletuksia, joilla on rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen käytettäviä varoja, Finanssivalvonta voisi luovuttaa nämä tiedot RVV:lle sen jälkeen, kun RVV on tehnyt päätöksen kyseessä olevan luottolaitoksen talletusten korvaamisesta talletussuojarahastosta. Säännöksellä pystyttäisiin osaltaan varmistamaan, ettei RVV puutteellisten tietojen takia maksa talletussuojakorvauksia rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 12 kohdan f alakohdassa tarkoitettujen talletusten omistajille, joilla ei ole oikeutta korvaukseen.

Lisäksi RVV esittää, että rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 12 kohdan f alakohdassa oleva viittaus kumotun rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 2 lukuun muutetaan viittaukseksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 3 lukuun.

Luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin ja maksulaitoslakiin ehdotetaan kirjattavaksi kielto tarjota asiakkaille nimettömiä tilejä. **FA:n** mukaan nykyiset lait tulkintakäytäntöineen vastaavat FATF:n suosituksia, eivätkä he pidä lisäselvityä tarpeellisena. He katsovat kuitenkin, että ehdotus voi selkeyttää tilannetta yleisemmällä tasolla, joten he eivät vastusta ehdotettuja muutoksia.